

O RAZSTAVI SLOVENSKI PRISELJENCI V
ARGENTINI V ARGENTINSKEM NACIONALNEM
MUZEJU PRISELJEVANJA

529

“Hotel de inmigrantes je bil za mnoge slovenske priseljence njihov prvi dom v Argentini. Od tedaj je minilo že nekaj desetletij in mnogo tega se je spremenilo: hotel je postal muzej in nekdaj emigranti smo postali sestavni del argentinske družbe. Vendar smo v teh dneh ponovno skupaj. Naše sodelovanje je sklenilo svoj krog: tu, kjer je bila naša prva postaja, predstavljamo svojo pot in svoj doprinos v argentinsko družbo.”

To je bilo uvodno besedilo, ki je obiskovalce muzeja Museo Nacional de la Inmigración v Buenos Airesu, Argentina, vabilo k ogledu razstave *La inmigración Eslovena en Argentina*. Razstava je našla svoj prostor v dvorani, ki jo muzej namenja občasnim razstavam. Argentinski Nacionalni muzej priseljevanja si je ob otvoritvi v oktobru leta 2000 zadal nalogo, da bodo v njegovih prostorih predstavljene vse priseljske etnične skupine, ki sestavljajo sodobno argentinsko družbo; teh pa je danes kar okoli štirideset. Vendar pa so slovenski priseljenci v Argentini med prvimi, ki se jim je doslej uspelo predstaviti v tem ogromnem muzejskem kompleksu, ki je nekdaj služil kot priseljski hotel.¹

Razstava Slovenski priseljenci v Argentini je bila na ogled od 5. septembra do 13. oktobra 2003. Pripravili smo jo argentinski Nacionalni muzej priseljevanja (prof. Ochoa, arh. Sampredo), Slovenski etnografski muzej (mag. Daša Hribar), Prekmursko podporno društvo iz Bernala (Esther Cmor, Roberto Mislej), društvo Triglav iz Buenos Airesa (Fernando Leskovec), Zedinjena Slovenija (arh. Jure Vomberger) in koordinator razstave (prof. Martin Duh). Priprave na razstavo so

¹ Museo Nacional de la Inmigración v Buenos Airesu je bil ustanovljen po podobnem principu kot Priseljski muzej na Elis Islandu v New Yorku, ki je muzejski in širši javnost dobro poznan, se pravi iz nekdanje priseljske hiše oziroma priseljskega hotela. Hotel za priseljence v Buenos Airesu so zgradili leta 1911 in je deloval do leta 1953. To je bila ogromna stavba, v kateri je v pritličju in treh nadstropjih lahko hkrati bivalo do pet tisoč ljudi. Vsak priseljenc v Argentino je imel namreč pravico do nekajtedenskega bivanja v tem hotelu, dokler si ni našel zaposlitve in bivališča. Zaprli so ga leta 1953, ko je množično priseljevanje pričelo usihati, in ga nato leta 2000 odprli kot muzej priseljevanja. V razstavne prostore so doslej preuredili pritličje stavbe.

potekale pod pokroviteljstvom Veleposlaništva RS v Argentini (veleposlanik mag. Bojan Grobovšek), ki je prevzelo tudi velik delež organizacijskih obveznosti.

Priprave na razstavo so začele intenzivneje potekati v začetku leta 2003. Dogovorjeno je bilo, da bodo gradivo za razstavo zbrale najprej vse tri osrednje slovenske organizacije v Buenos Airesu, kar se je tudi uresničilo. Na povabilo Veleposlaništva RS v Argentini in Nacionalnega muzeja priseljevanja v Buenos Airesu pa sem bila kot kustosinja SEM, pristojna za slovenske izseljence, povabljena, da za razstavo o slovenskih priseljencih v Argentini pripravim izbor gradiva in vsebinsko zasnovo.

530 Nekaj mesecev je moje sodelovanje potekalo na "daljavo" (izhodišča za zbiranje gradiva), nato pa sem sredi junija odšla v Buenos Aires, kjer sem lahko začela s pripravami na razstavo neposredno na "terenu". Prostor, ki ga ima argentinski Nacionalni muzej priseljevanja v Buenos Airesu na razpolago za občasne razstave, je dvorana velikosti 120m². Zato smo se odločili za postavitve razstave kombiniranega tipa: delno panojskega in delno predmetnega. Ob mojem prihodu je bilo del gradiva v Buenos Airesu že zbranega (a ne izbranega), večji del pa sva ga s koordinatorjem razstave, prof. Martinom Duhom, zbrala naknadno.

Priprave na razstavo so sledile naslednjim temeljnim vsebinskim izhodiščem:
 1. Prikazati priseljevanje Slovencev na argentinska tla od 80-ih let 19. stoletja (začetki množičnega priseljevanja) do 50-ih let 20. stoletja (zaključek množičnega priseljevanja).

Pogled v razstavni prostor (foto: Martin Duh)

2. Prikazati življenje, kulturo in skrb za ohranjanje slovenske kulturne dediščine na celotnem ozemlju Argentine.
3. Prikazati argentinskemu prebivalstvu doprinos slovenskih priseljencev v argentinsko družbo v preteklosti in danes, tako posameznikov kot slovenske skupnosti v širšem pomenu besede.

Menim, da smo na razstavi Slovenski priseljenci v Argentini dosegli izpolnitev vsebinskih izhodišč. Gradivo za razstavo so namreč poleg društev in posameznikov iz Buenos Airesa prispevali tudi Slovenci z drugih predelov Argentine: Mendoze, Bariloche, Cordobe, Mar del Plate, Rosaria, Parana. Zajete so bile slovenske priseljske skupnosti iz vseh treh priselitvenih tokov: dveh večjih do leta 1940 (primorskega in prekmurskega) in toka poveljne politične emigracije. Izjemnega pomena je, da so pri pripravi razstave sodelovali Slovenci različnih generacij in različnih političnih nazorov. Pričujoča razstava je bila njihov prvi skupni projekt. Predstavniki posameznih društev so združili svoje znanje za razstavo. To je bila sploh prva razstava o slovenskih priseljenicah v Argentini in zato tudi prva, ki je bila na ogled zunaj prostorov tega ali onega slovenskega kulturnega doma ter je našla svoje mesto v nacionalni argentinski (muzejski) ustanovi. S tem so slovenski priseljenci v Argentini prestopili meje svojega notranjega (včasih zaprtega) delovanja in prestopili v prostor nacionalno-državnega.

531

Razstavljeno gradivo je bilo javnosti predstavljeno prvič in zbrano posebej za pričujočo razstavo. Snovalcem razstave so ga darovali (ali posodili) mnogi posamezniki, ki so ga do tedaj hranili le v svojem domačem krogu, in pa kulturni domovi, ki hranijo gradivo posameznih društvenih aktivnosti. Del gradiva smo prikazali v originalu, del pa smo ga za potrebe panojske prezentacije fotografirali in skenirali.

Panoje na razstavi Slovenski priseljenci v Argentini sem razdelila v šest vsebinskih poglavij. **Prvo poglavje** so sestavljali trije panoji s temeljnimi podatki o Sloveniji in slovenskih priseljenicah v Argentini. Na dveh panojih je bila uporabljena španščina, na tretjem pa so bile informacije posredovane v slovenskem jeziku, kar je simbolično izražalo tudi skrb za njegovo ohranitev v priseljskem okolju. Vsak pano je vsebino posredoval delno s tekstom, poglobitni nosilci sporočila pa so bile fotografije, publikacije in dokumenti, ki smo jih zbrali za pričujočo razstavo in jih razvrstili po posameznih vsebinskih poglavjih. **Drugo poglavje** so sestavljali štirje panoji, ki so posredovali informacije o prihodih Slovencev na argentinska tla skozi zgodovino. To je bil pano s potnimi listi od leta 1879 do leta 1954, prvič zbranimi na enem mestu posebej za razstavo. V teh letih so Slovenci na argentinska tla prihajali iz šestih različnih držav, zato v Argentini sploh niso bili poznani kot Slovenci. Predstavili smo zemljevid slovenskih naselbin v Argentini ter imena ulic in trgov, ki nosijo slovenska imena. Pano s procelji slovenskih kulturnih domov je ponazarjal bogato tovrstno dejavnost.

Tretje poglavje je zajemalo štiri panoje, ki so prikazovali pomen katoliške in evangeličanske cerkve za življenje in kulturo slovenskih priseljencev v Argentini.

LOS PASAPORTES...

Los eslovenos fuimos llegando a la Argentina con diferente documentación: pasaportes austríacos, italianos, yugoslavos y los emitidos por la Cruz Roja Internacional o por organizaciones internacionales de ayuda a refugiados de guerra.

532

La República de Eslovenia existe desde 1991 como estado independiente. Antes de esto nuestro territorio perteneció a otros estados, lo que se ve reflejado en la variedad de documentos que se muestran.

Todos fueron utilizados por inmigrantes eslovenos que llegaron a la Argentina y trajeron las diferencias étnicas y países: Imperio Austro-húngaro, Reino de Italia, Reino de los Serbios, Croatas y Eslovenos, Reino de Yugoslavia y República Federativa de Yugoslavia.

Los emitidos por la Cruz Roja fueron proporcionados a los eslovenos de los campamentos de refugiados que se establecieron en Austria y en Italia.

1879
Imperio Austrohúngaro

1879
Imperio Austrohúngaro

1904
Imperio Austrohúngaro

1923
Reino d'Italia

1928
Reino de los Serbios,
Croatas y Eslovenos

1929
Reino de Yugoslavia

1948
República Italiana

1948
Comité Internacional
de la Cruz Roja

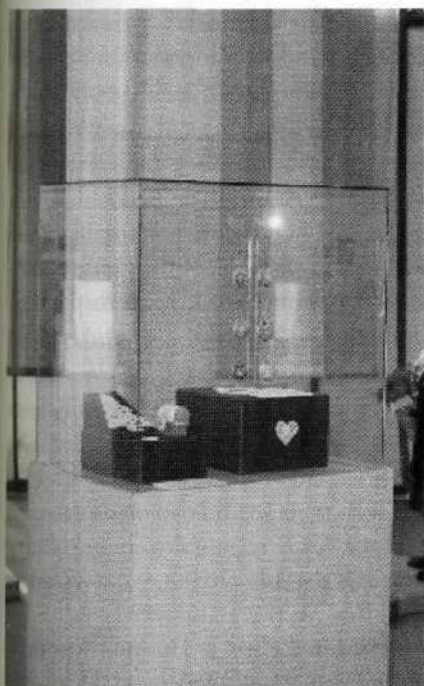

1954
República Socialista Federativa
de Yugoslavia

LA PASADOCUMENTACIÓN EN ARGENTINA

LA PASADOCUMENTACIÓN EN ARGENTINA

Eden od panojev na razstavi: Potni listi

Pogled v razstveni prostor. V ospredju je vitrina s pisanicami in čipkami. (foto: Martin Duh)

Predstavili smo kulturno dejavnost slovenskih priseljencev pred letom 1948 ter kulturno dejavnost po letu 1948 (dva panoja). **Četrto poglavje** je bilo namenjeno predstavitev vidnejših osebnosti, ki so izraziteje prispevale v argentinsko družbo in ki jih pozna tudi malone vsak Argentinec, vendar (morda) ne ve, da so slovenskega porekla. Tudi to védenje je skušala posredovati pričujoča razstava. V tem poglavju je bilo predstavljeno sedem osebnosti: antropolog Juan Benigar, arhitekt Viktor Sulčič, slikarka Bara Remec, kulturni delavec dr. Tine Debeljak, mezosopranistka Bernarda Fink, industrijalec Herman Zupan ter Carlos Cesar Bizai. Prav vsak od njih se je še posebej zapisal v argentinsko družbo: Viktor Sulčič kot arhitekt najbolj znamenitega nogometnega stadiona v Argentini in osrednje tržnice v Buenos Airesu; dr. Tine Debeljak tudi kot prevajalec osrednjega argentinskega nacionalnega epa Martin Fierro v slovenščino; Carlos Cesar Bizar kot kronist slovenske družine, ki ima v Argentini že 122-letno tradicijo; Herman Zupan kot industrijalec, čigar tovarne v Argentini proizvedejo več kot polovico vse uporabljene embalaže. **Peto poglavje** je zajemalo pet panojev, s katerimi smo prikazali pomen slovenskih priseljencev za razvoj smučanja, pohodništva in andanizma v Argentini (zlasti področje Bariloch), predstavili smo tudi druge športne dejavnosti mlajših generacij slovenskih priseljencev, slovenske medije (tri radijske in ena TV postaja v Buenos Airesu) in šole slovenskega jezika, dalje nekaj vidnejših umetniških ustvarjalcev sodobnega časa: skladatelja Cirila Krena, kiparja Marjana Gruma, režiserko Lito Stantič, pisateljico Vlady Kociancic.

Poglavje smo zaključili z najmlajšo generacijo slovenskih priseljenec v Argentini, to so otroci v starosti do 12 let, ki s posredovanjem staršev še vedno ohranjajo nekaj prazničnih navad ob Miklavžu, božiču, pustu, veliki noči.

Šesto poglavje je bilo sestavljeno iz fotokolaža in panoja oglasov. Fotokolaž je bil večjih dimenzij (100 x 220 cm), narejen iz skeniranih črno-belih fotografij, ki so prikazovale slovenske priseljence pri različnih poklicih in dejavnostih v prvih obdobjih njihove naselitve v Argentini. Svoja znanja in poklice so tekom desetletij močno razvili in ustanovili večje število industrijskih podjetij. Njihov gospodarski napredek v Argentini je simboliziral pano z oglasi posameznih slovenskih podjetij.²

534 Na razstavi Slovenski priseljenci v Argentini so bili originalni dokumenti, knjige, publikacije in predmeti na ogled v **treh vitrinah**. Obiskovalci so se lahko seznanili z najstarejšimi slovarji in učbeniki slovensko-kastiljanskega in kastiljansko-slovenskega jezika, ki so v Argentini izšli že v 20-ih in 30-ih letih 20. stoletja. Na ogled smo postavili bogato založniško dejavnost. Števila vseh izvodov knjig in revij, ki so doslej izšle v Argentini v slovenskem jeziku, pa še nihče ni uspel natančno določiti. Na razstavi smo seveda lahko prikazali le delček te bogate slovenske kulturne dejavnosti. Posebno pozornost je pri obiskovalcih zbudila vitrina, v kateri so bile na ogled *pisanice*, ki jih je za razstavo posodil ing. Marko Bajuk iz Mendoze, ter *čipke*, ki jih je naklekljala Regina Daniela Truden Leber iz Buenos Airesa. V slovenskem kulturnem domu San Martin namreč vsak petek zvečer vodi klekljarski krožek, na katerem ohranjajo znanje te veščine. Ker pa skorajda nobeno srečanje slovenskih priseljenec v Argentini ne mine brez gorenjskih **narodnih noš**, ki so postale njihov zunanji identitetni znak, smo gorenjsko moško in žensko narodno nošo vključili tudi v pričujočo razstavo.

Razstava Slovenski priseljenci v Argentini je bila v prvi vrsti namenjena obiskovalcem vseh v Argentini živečih generacij slovenskega porekla. Slovenske priseljence v Argentini pa je želela približati tudi vsem ostalim obiskovalcem argentinskega Nacionalnega muzeja priseljevanja. Vsebinska zasnova razstave je to omogočila. Na njej so se "Staro Slovenci" seznanili s kulturnim delovanjem in življenjem slovenskih priseljenec, ki so v Argentino prišli po letu 1948, slednji pa so se lahko seznanili s tem, kaj vse je bilo na argentinskih tleh slovenskega že pred njihovim prihodom. To je do sedaj onemogočala precejšnja nepretočnost informacij med obema skupinama. Razstava je to delitev preseгла in vsakemu obiskovalcu ponudila vpogled v zgodovino, življenje in kulturo slovenskih priseljenec v Argentini, katerih število ocenjujejo na 35.000. Sodobnost je predstavila na takšen način, da je bila informativna tudi za argentinske obiskovalce drugih etničnih pripadnosti. Vse skupaj pa smo popestrili še z **zgibanko**, za katero je napisal besedilo mag. Bojan Grobovšek, veleposlanik RS v Argentini.

² Izbor gradiva za panoje sva pripravila kustodinja SEM, mag. Daša Hribar, in koordinator razstave, prof. Martin Duh, ki je pripravil tudi večji del podnapisov k posameznim eksponatom. Besedila za panoje smo prispevali mag. Daša Hribar, prof. Martin Duh, arh. Jure Vombergar, dr. Irene Mislej, Esther Cmor, Herman Zupan. Panoje je oblikovala arh. Veronika Duh, izdelal pa arh. Damian Bevč.

Razstavo smo odprli na argentinski državni praznik etničnih skupin ter jo zaključili na državni praznik v počastitev odkritja ameriške celine. Med 5. septembrom in 13. oktobrom si je razstavo ogledalo 10.000 obiskovalcev: 6.000 v rednem ogledu in 4.000 na festivalu etničnih skupin ("Feria de las colectividades"), ki je potekal v muzeju 11. in 12. oktobra 2003.

Po zaključku v Buenos Airesu se bo razstava selila še v druga argentinska mesta. V Rosariu bo v okviru festivala priseljencev na ogled od 6. do 17. novembra 2003 v tamkajšnjem osrednjem Kulturnem centru in v Parana od 20. novembra do 12. decembra 2003 v tamkajšnjem Zgodovinskem muzeju. Radi pa bi jo imeli tudi na Bernalu, v Mendoza, Cordobi in Montevideu (Urugvaj).

Razstava Slovenski priseljenci v Argentini bo svojo pot zaključila v Ljubljani. 535
Od decembra 2004 bo na ogled v Slovenskem etnografskem muzeju v okviru otvoritve muzejske "razstavne palače".

Daša Hribar